

Zuidbuurt 20a te Maassluis (gemeentes Maassluis en Vlaardingen)

een bureauonderzoek

I.S.J. Beckers

I·V·O·B

ArcheoWest BV
adviseurs in archeologie

Colofon

IVO·B Rapport 1503

Zuidbuurt 20a te Maassluis (gemeentes Maassluis en Vlaardingen)
een bureauonderzoek

Auteur: I.S.J. Beckers

Opdrachtgever: Aqua Terra Nova B.V., in samenwerking met ArcheoWest B.V.

Versie rapport: concept, 7 oktober 2015

© IVO·B, Alphen aan den Rijn

Dit rapport is te gebruiken door de opdrachtgever en is te vermenigvuldigen door de opdrachtgever ten behoeve van eigen gebruik in de eigen organisatie. Door IVO·B verstrekte rapporten mogen niet door derden zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van IVO·B openbaar worden gemaakt, verveelvuldigd worden dan wel geëxploiteerd worden of ter kennis van derden worden gebracht.

Autorisatie:
Drs. L.C. Nijdam (senior prospector)

ISSN-nummer 2451-9855

IVO·B, Allround Archeologie
Eikenhorst 385
2402 RX Alphen aan den Rijn
06-83968168
email contact@ivob.nl
website www.ivob.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	6
2	Bureauonderzoek	7
2.1	Beleid	7
2.2	Doelstelling en vraagstelling	7
2.3	Methodiek	8
3	Resultaten bureauonderzoek	9
3.1	Huidige situatie.....	9
3.2	Voorgenomen ingreep	11
3.3	Landschappelijke situatie van het plangebied binnen het onderzoeksgebied	11
3.4	De bekende archeologische gegevens uit het onderzoeksgebied.....	15
3.5	Historische situatie van het plangebied	18
3.6	Gespecificeerde archeologische verwachting	20
3.7	Effect van de voorgenomen ingreep op de verwachte waarden	20
3.8	Conclusie	21
4	Advies	22

Lijst van afbeeldingen en tabellen

Afb. 1 Locatie van het plangebied.

Afb. 2 Detailkaart van het plangebied.

Afb. 3 Locatie van het plangebied op de Geologische kaart van Nederland

Afb. 4 Locatie van het plangebied op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)

Afb. 5 Overzicht van de bekende archeologische waarden binnen het onderzoeksgebied.

Afb. 6 Locatie van het plangebied op de archeologische waarden- en verwachtingenkaart van de gemeente Maassluis

Afb. 7 Locatie van het plangebied op de Kaart van Kruikius en Kruikius uit 1712

Afb. 8 Locatie van het plangebied op de Bonnekaart van 1913.

Administratieve gegevens

Provincie	Zuid-Holland
Gemeente	Maassluis en Vlaardingen
Toponiem	Zuidbuurt 20a
Oppervlakte plangebied	800 m ²
Opdrachtgever	Aqua Terra Nova B.V., in samenwerking met ArcheoWest B.V.
coördinaten	79.210-437.077 79.205-437.064 79.264-437.049 79.268-437061
Bevoegde overheid	Gemeentes Maassluis en Vlaardingen
Contactpersoon van de gemeente Maassluis	Dhr. J. van der Vliet gemeente@maassluis.nl
Deskundige namens de gemeente Vlaardingen	Dhr. T. de Ridder, t.de.ridder@vlaardingen.nl 010-2484668
ARCHIS-onderzoeksmeldingnummer (CIS-code)	2682204100
Beheer en locatie documentatie	IVO·B, Alphen aan den Rijn

Samenvatting

In opdracht van Aqua Terra Nova B.V. en in samenwerking met ArcheoWest B.V. is door IVO·B, Allround Archeologie een bureauonderzoek uitgevoerd van de locatie Zuidbuurt 20a te Maassluis (gemeentes Maassluis en Vlaardingen). In het plangebied zullen dijkverstevingingswerkzaamheden worden uitgevoerd. Het bureauonderzoek is uitgevoerd in het kader van de aanvraag van een omgevingsvergunning.

In de ondergrond van het plangebied kunnen op meerdere niveaus archeologische waarden aanwezig zijn:

In de top van het Laagpakket van Wormer kunnen archeologische waarden uit het Neolithicum aanwezig zijn. Een mogelijke vindplaats manifesteert zich als een archeologische laag, een humeuze, ontkalkte laag met op dit niveau kleine fragmenten aardewerk, vuursteen en houtskool.

In de top van de Hollandveenlaag kunnen archeologische resten aanwezig zijn uit de IJzertijd. Mogelijke archeologische resten op dit niveau zijn organische voorwerpen (houten bouwwerken of gebruiksmiddelen), aardewerk en houtskool.

In het Laagpakket van Walcheren kunnen archeologische waarden uit de Romeinse tijd of de Vroege Middeleeuwen aanwezig zijn. Deze waarden manifesteren zich als een archeologische laag met op dit niveau als archeologische indicatoren, kleine fragmenten aardewerk, houtskool en bouwmaterialen. Dit niveau bevindt zich waarschijnlijk direct onder een relatief dunne veenlaag.

In de top van de dekafzettingen van het Laagpakket van Walcheren en in de basis van de dijk kunnen archeologische waarden aanwezig zijn uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd. Archeologische waarden worden verwacht in een opgebrachte laag en manifesteren zich door kleine fragmenten bouw materiaal en aardewerk. Waarschijnlijk is door het verder ophogen van de dijk de onderliggende niveaus ineengedrukt.

Het opbrengen van grond aan de zuidzijde van de dijk heeft een gering effect op mogelijke archeologische waarden. Tijdens het uitgraven van de kleikist tot 1 m -mv kan het potentiële niveau in de basis van de minimaal 1,4 hoge dijk uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd geraakt worden. De geplande werkzaamheden hebben wel een geringe breedte (0,5 m) en een gering effect op mogelijk aanwezige archeologische waarden. Gezien de maximale breedte van de kleikist (50 cm) zal de archeologische informatie uit de ophogingslagen van de top van de dijk grotendeels behouden blijven.

IVO·B, Allround Archeologie adviseert daarom het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Er kunnen echter nog archeologische resten in het plangebied aanwezig zijn. Als in het plangebied archeologische resten aangetroffen worden is het verplicht deze te melden bij het bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet. De gemeente Maassluis heeft geadviseerd om in het plangebied tijdens het uitgraven van de kleikist archeologische waarnemingen toe te staan, door bijvoorbeeld plaatselijke amateur-archeologen of door de gemeentelijke adviseur van de gemeente Maassluis. Het is daarbij van belang dat de gemeente tijdig op de hoogte wordt gebracht van de aanvangsdatum van het graafwerk (Dhr. Van der Vliet, J.van.der.vliet@maassluis.nl).

1 Inleiding

In opdracht van Aqua Terra Nova B.V. en in samenwerking met ArcheoWest B.V. is door IVO·B, Allround Archeologie een bureauonderzoek uitgevoerd van de locatie Zuidbuurt 20a te Maassluis (gemeentes Maassluis en Vlaardingen). In het plangebied zullen dijkverstevigingswerkzaamheden worden uitgevoerd. Het bureauonderzoek is uitgevoerd in het kader van de aanvraag van een omgevingsvergunning.

Het bureauonderzoek is uitgevoerd in juni 2015 door I.S.J. Beckers (senior prospector) en L.C. Nijdam (senior prospector).

Afb. 1, Locatie van het plangebied.

2 Bureauonderzoek

2.1 *Beleid*

Het oostelijke deel van het plangebied maakt deel uit van het bestemmingsplan Buitengebied West, wat op 11 maart 2014 door de gemeente Vlaardingen is vastgesteld. Het plangebied heeft in dit bestemmingsplan de dubbelbestemming Waarde Archeologie 2. In deze zone is archeologisch onderzoek verplicht bij bodemingrepen met een oppervlakte groter dan 100 m² en dieper dan 30 cm –mv.¹

Het westelijke deel van het plangebied maakt deel uit van het bestemmingsplan Aalkeetpolder, wat op 2 maart 2011 door de gemeente Maassluis is vastgesteld. Het plangebied maakt in dit bestemmingsplan deel uit van een zone met de dubbelbestemming Archeologisch Waardevol Gebied. In dit bestemmingsplan zijn geen ruimtelijke ondergrenzen voor archeologisch onderzoek gesteld. In dit gebied kan alleen een vergunning worden verleend als door middel van onderzoek aangetoond kan worden dat tijdens de werkzaamheden geen archeologische waarden geschaad zullen worden.² Op de geactualiseerde waarden en verwachtingenkaart van de gemeente Maassluis heeft dit deel van het plangebied een middelhoge archeologische verwachtingswaarde.³

Dit bureauonderzoek is gebaseerd op de uitvoeringskaders zoals genoemd in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA 3.3).⁴ De gemeenten Maassluis en Vlaardingen hebben geen aanvullende eisen opgesteld waar het bureauonderzoek aan zou moeten voldoen.⁵

2.2 *Doelstelling en vraagstelling*

Bureauonderzoek vormt de eerste fase van archeologisch onderzoek in een gebied. Tijdens een bureauonderzoek worden de huidige situatie, de toekomstige situatie, de landschappelijke situatie, de bekende archeologische gegevens uit de omgeving en de historische situatie van het plangebied onderzocht. Door middel van een synthese van de onderzochte gegevens wordt een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld. Als er eenmaal een gespecificeerde verwachting is opgesteld wordt er onderzocht of de verwachte archeologische waarden door de voorgenomen ingreep bedreigd worden en zo ja, op welke wijze en of een verstoring van de potentiële archeologische waarden voorkomen kan worden. Als het niet mogelijk is om een verstoring van de verwachte archeologische waarden te voorkomen, wordt een advies opgesteld voor archeologisch vervolgonderzoek.

¹ <http://www.ruimtelijkeplannen.nl>

² <http://www.ruimtelijkeplannen.nl>

³ Visser et al. 2012

⁴ SIKB 2010

⁵ Telefonisch contact gemeente Maassluis en dhr. T. de Ridder, gemeentearcheoloog van de gemeente Vlaardingen.

Voor het bureauonderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld;

- Zijn er mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig en zo ja, wat is de gespecificeerde archeologische verwachting?

Als er mogelijke archeologische waarden aanwezig zijn;

- Worden de verwachte archeologische waarden bedreigd door het uitvoeren van de voorgenomen werkzaamheden?
- Is het plangebied voldoende onderzocht?

Als de mogelijke archeologische waarden bedreigd worden door de voorgenomen werkzaamheden en het plangebied nog niet voldoende is onderzocht;

- Welke vorm van archeologisch onderzoek is de beste manier om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om tot een selectiebesluit te komen?

2.3 Methodiek

Het bureauonderzoek bestaat uit elf onderdelen;

1. Aanmelden onderzoek bij Archis,
2. vermelden (en toepassen) overheidsbeleid,
3. Afbakenen plan- en onderzoeksgebied en beschrijving huidig gebruik van het plangebied,
4. beschrijven van de toekomstige situatie,
5. beschrijven van de landschappelijke situatie van het onderzoeksgebied,
6. beschrijven van de bekende archeologische gegevens uit het onderzoeksgebied,
7. beschrijven historische situatie (en mogelijk aanwezige bouwhistorische waarden) in het plangebied,
8. opstellen gespecificeerde archeologische verwachting,
9. onderzoeken van de consequenties van de voorgenomen ingreep op de gespecificeerde archeologische verwachting,
10. afmelden onderzoek bij Archis,
11. aanleveren digitale gegevens bij het e-depot.

Onderdeel 2 is vermeld in paragraaf 2.1, onderdelen 3 tot en met 9 zijn vermeld in paragrafen 3.1 tot en met 3.7. Op basis van onderdelen 3 tot en met 7 wordt een gespecificeerde verwachting opgesteld; onderdeel 8. Onderdeel 9 is gebaseerd op onderdelen 3 tot en met 8. De processtappen 1, 10 en 11 hebben betrekking op het voor derden openbaar maken van de resultaten van het bureauonderzoek bij onder meer Archis en het e-Depot.

Om de landschappelijke en archeologisch positie van het plangebied beter in kaart te brengen, worden ook gegevens uit de direct omgeving van het plangebied onderzocht. Hierbij wordt met name naar locaties met een gelijke landschappelijke ligging gekeken. Het onderzoeksgebied kan gedefinieerd worden als een cirkel met een straal van 300 m rondom het plangebied.

3 Resultaten bureauonderzoek

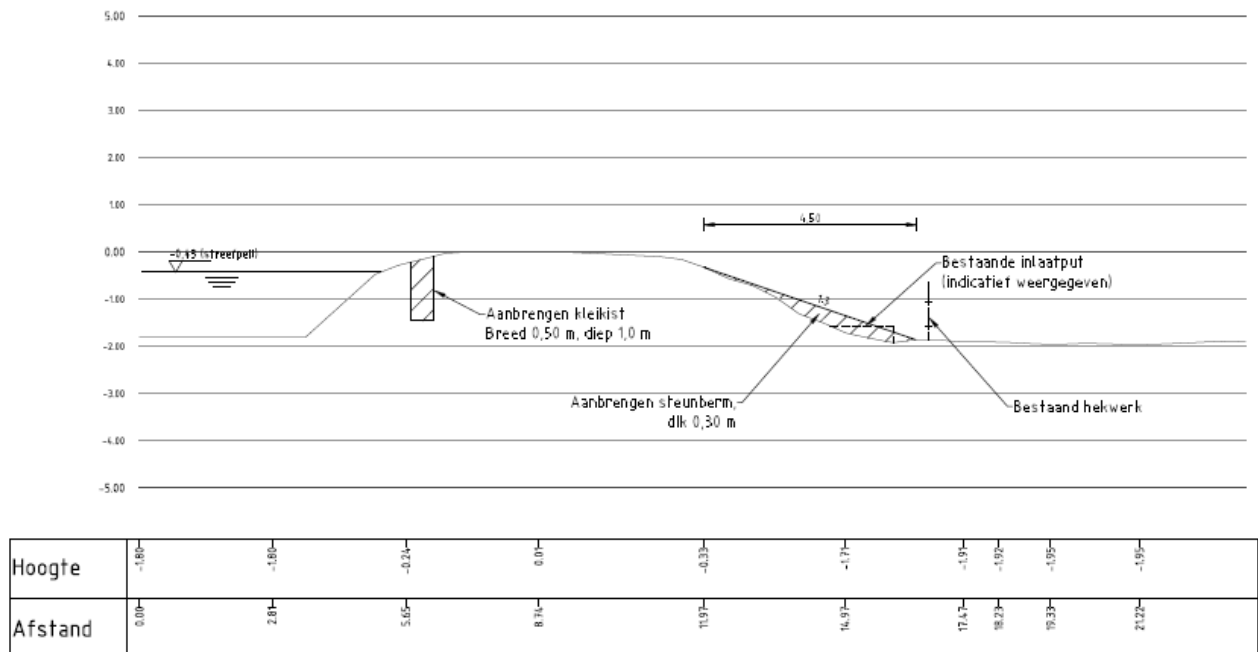
3.1 Huidige situatie

Het plangebied bestaat uit een deel van de dijk ter hoogte van de Zuidbuurt 20a. De zuidelijke grens van het plangebied wordt gevormd door een sloot ten zuiden van de Zuidbuurt en het woonerf van de Zuidbuurt 20a. De westgrens van het plangebied bevindt zich ter hoogte van een toegangsdam en hek tot het weiland direct ten westen van de Zuidbuurt 20a. De oostgrens van het plangebied bevindt zich bij de toegang tot het erf van de Zuidbuurt 20a. De noordgrens van het plangebied wordt gevormd door de watergang ten noorden van de Zuidbuurt. Het plangebied heeft een oppervlakte van 800 m². De locatie van het plangebied is weergegeven in afbeeldingen 1 en 2.

De noordelijke helft van het plangebied is in gebruik als weg en de zuidelijke helft van het plangebied als wegberm en grasland. Het plangebied is niet bebouwd.

Afb. 2 Detailkaart van het plangebied.

DWARSPROFIEL 1

Afb. 3 Dwarsprofiel van de voorgenomen werkzaamheden

3.2 Voorgenomen ingreep

Direct ten noorden van de weg zal over een afstand van 50 m als dijkversteving een waterbestendige kleikist worden aangebracht. Deze kleikist wordt ca. 1 m diep. In het zuiden van het plangebied zal een maximaal 50 cm dik grondpakket worden opgebracht om de dijk te verstevigen.

3.3 Landschappelijke situatie van het plangebied binnen het onderzoeksgebied

Tijdens het onderzoek naar de landschappelijke ligging van het plangebied binnen het onderzoeksgebied zijn de volgende (hoofd)bronnen gebruikt:

- Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)⁶
- Atlas van Nederland in het Holoceen⁷
- Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000⁸
- Dinoloket⁹
- Geologische kaart van Nederland¹⁰
- Geomorfologische kaart van Nederland¹¹

Het plangebied lag tussen 9000 en 5500 v. Chr. in een uitgestrekt kweldergebied in het westen van Nederland. Dit kweldergebied strekte zich uit over een groot deel van Zuid-Holland en Zeeland.¹² In het kweldergebied werden in de getijgeulen zand en zandige klei afgezet en op de drogere delen van het landschap siltige klei. De kwelderafzettingen die in deze periode zijn afgezet worden tot het Laagpakket van Wormer binnen de Formatie van Naaldwijk gerekend.¹³ In de latere stadia van de afzetting van het Laagpakket van Wormer nam in enkele periode de invloed van de zee substantieel af. Wanneer dat gebeurde kon in het relatief rustige milieu veen ontstaan. Derhalve kunnen tussen de afzettingen van het Laagpakket van Wormer kunnen veenlagen aanwezig zijn.¹⁴ Volgens het model van het Dinoloket bevinden de kwelderafzettingen van het Laagpakket van Wormer zich tussen 3,5 en 8,5 m -mv.¹⁵

⁶ <http://ahn.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=c3c98b8a4ff84ff4938fafa7cc106e88>

⁷ Vos en Weerts, H. 2011

⁸ Stichting voor Bodemkartering 1983

⁹ <http://www.dinoloket.nl/ondergrondmodellen/>

¹⁰ Hageman 1975

¹¹ Alterra 2009

¹² Vos en Weerts, H. 2011

¹³ de Mulder et al. 2003

¹⁴ <http://www.dinoloket.nl/ondergrondmodellen/>, Hageman 1975; Vos en Weerts, H. 2011

¹⁵ <http://www.dinoloket.nl/ondergrondmodellen/>

In de periode tussen 1500 en 500 v. Chr. breidde het veengebied wat al ten noordoosten van de plangebied aanwezig was uit naar het zuidwesten zodat ook het plangebied deel ging uitmaken van het veengebied. De oorzaak hiervoor is waarschijnlijk dat de kustlijn ten westen van het onderzoeksgebied verder gesloten werd en het landschap verder kon verzoeten. In het veengebied kon een dikke veenlaag groeien; het landschap was in die periode een onbewoonbaar veenmoeras. De veenlaag die in deze periode ontstond wordt de Hollandveenlaag genoemd. In de periode tussen 500 v. Chr en 110 n. Chr. is het plangebied weer deel gaan uitmaken van een kweldergebied.¹⁶ Volgens het ondergrondmodel van het Dinoloket is de veenlaag tussen 1,5 en 3,5 m -mv aanwezig.¹⁷

De kwelderafzettingen die in het plangebied in de IJzertijd, de Romeinse tijd en de Vroege Middeleeuwen werden afgezet, worden tot het Laagpakket van Walcheren gerekend (Formatie van Naaldwijk). Na de Romeinse tijd trad in het gebied weer een grootschalige vernatting op waardoor in het onderzoeksgebied weer een veenlaag ontstond. Op de paleogeografische kaart van ca. 800 n. Chr. maakt het plangebied deel uit van een veengebied.¹⁸ Waarschijnlijk is binnen de afzettingen van het Laagpakket van Walcheren nog een (dunne) veenlaag aanwezig.

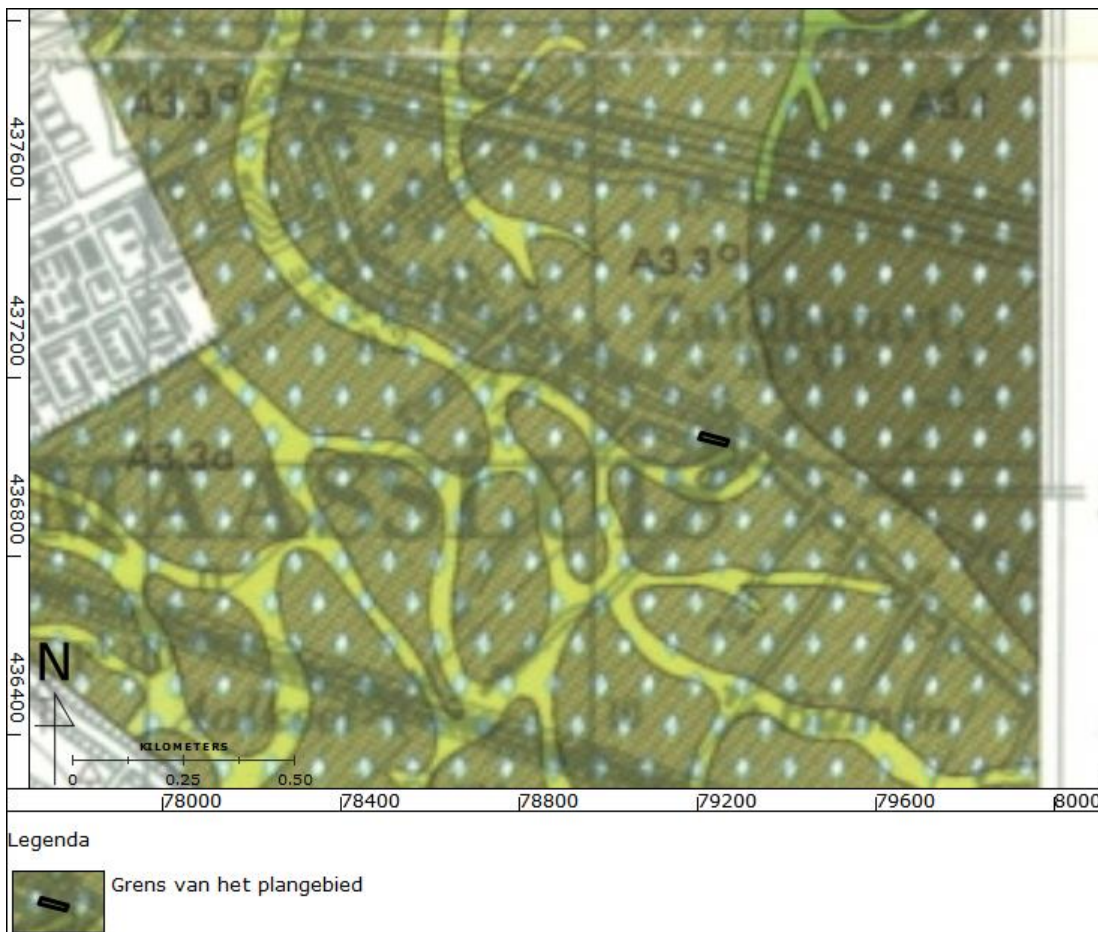
Volgens de Geologische Kaart van Nederland ligt het plangebied in een zone waar een Duinkerke IIIa (oude nomenclatuur) deklaag aanwezig is (tegenwoordig Laagpakket van Walcheren voor de bedijking). Deze Duinkerke IIIa deklaag is waarschijnlijk in de periode tussen 800 en 1050 n. Chr. afgezet. Ten zuiden van het plangebied is nog een kleine geul uit deze fase gekarteerd op de Geologische Kaart van Nederland.¹⁹ Na de bedijking in de Late Middeleeuwen is de geologische activiteit in het gebied nagenoeg gestopt.

¹⁶ Berendsen 2004; Vos en Weerts, H. 2011

¹⁷ <http://www.dinoloket.nl/ondergrondmodellen/>

¹⁸ Vos en Weerts, H. 2011

¹⁹ Hageman 1975

Afb. 3 Locatie van het plangebied op de Geologische kaart van Nederland.

Op de Geomorfologische Kaart van Nederland maakt het plangebied deel uit van een middelhoge dijk (D2). De gebieden aan weerszijden van de dijk zijn gekarteerd als vlakte van getijde-afzettingen (2M35).²⁰

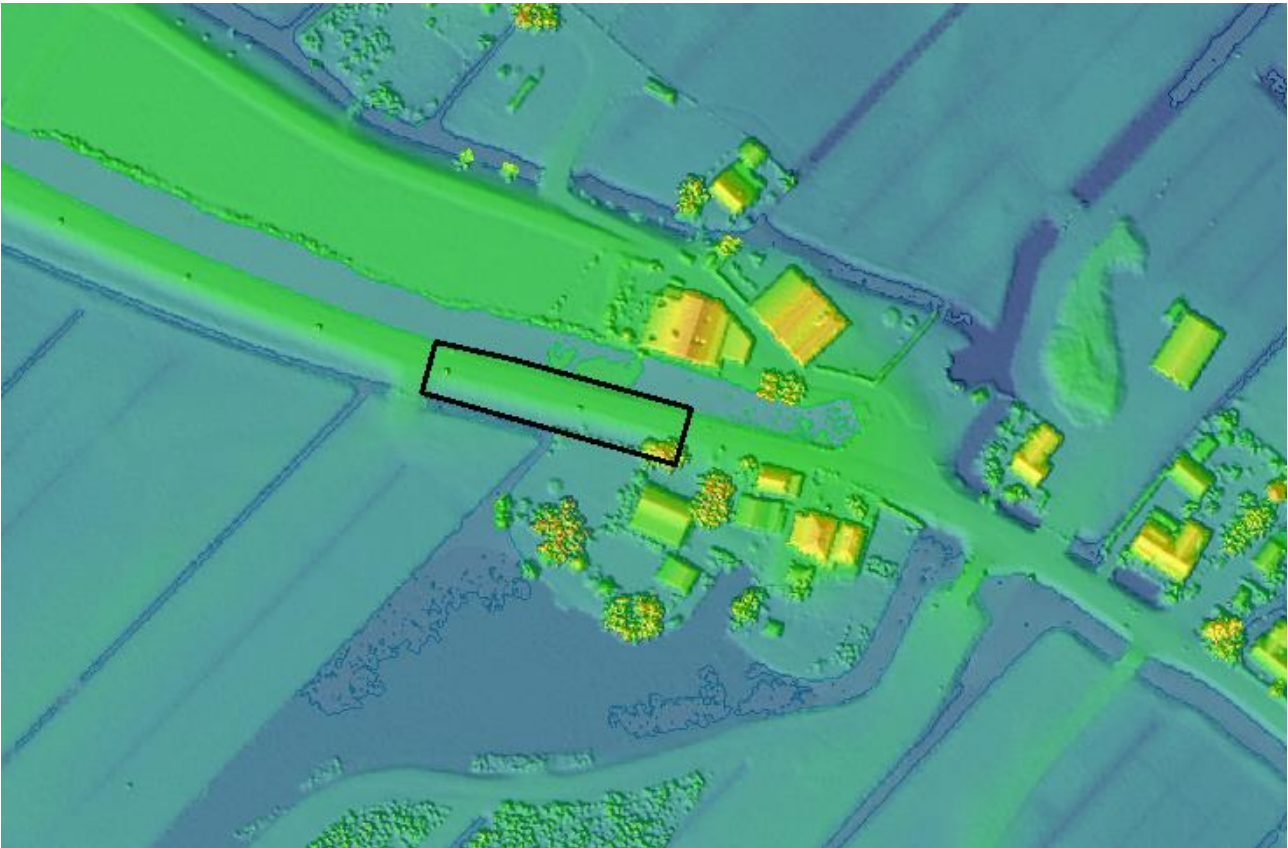
Op de Bodemkaart van Nederland is het plangebied gekarteerd in een zone met een mix van twee bodemtypen; moerige eerdgronden met een moerige boven-tussenlaag op niet-gerijpte zavel of klei en leideerdgronden (Wo-pMv81). In het bodemtype van de moerige eerdgronden gaat de humeuze bovengrond, via een laagje sterk verweerde kleilig veen of venige klei, over in half-gerijpte klei met een ondergrens tussen 80 en 120 cm -mv op rietzeggeveen. In het bodemtype leideerdgronden gaat de humeuze bovengrond over in bijna of half gerijpte klei met een ondergrens binnen 80 cm -mv op rietzeggeveen.²¹

Langs de Zuidbuurt is een geotechnisch onderzoek uitgevoerd in 2007. Tijdens dit onderzoek is een mechanische boring centraal in de geplande locatie van de kleikist gezet. Uit de beschrijving van deze boring blijkt dat hier vanaf het maaiveld tot 0,16 m -mv teelaarde is aangetroffen, van 0,16 tot 0,61 m -mv licht zandige, matig vaste, grijze klei met zandlaagjes en veensporen, van 0,61 tot 1,41 sterk zandige, slappe grijsbruine klei met puinresten en van 1,41 tot 3,01 m -mv matig slappe grijze klei met veen en slijpsporen.

²⁰ Alterra 2009

²¹ Vos 1984

Vanwege de aanwezigheid van puinresten in het pakket dat zich op 0,61 tot 1,41 m –mv bevindt mag aangenomen worden dat het dijklichaam tenminste 1,41 m dik is. De beschrijving is echter niet gedetailleerd genoeg om duidelijkheid te geven of het pakket van 1,41 tot 3,01 m –mv deel uitmaakt van het dijklichaam of niet.

Afb. 4 Locatie van het plangebied op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN).

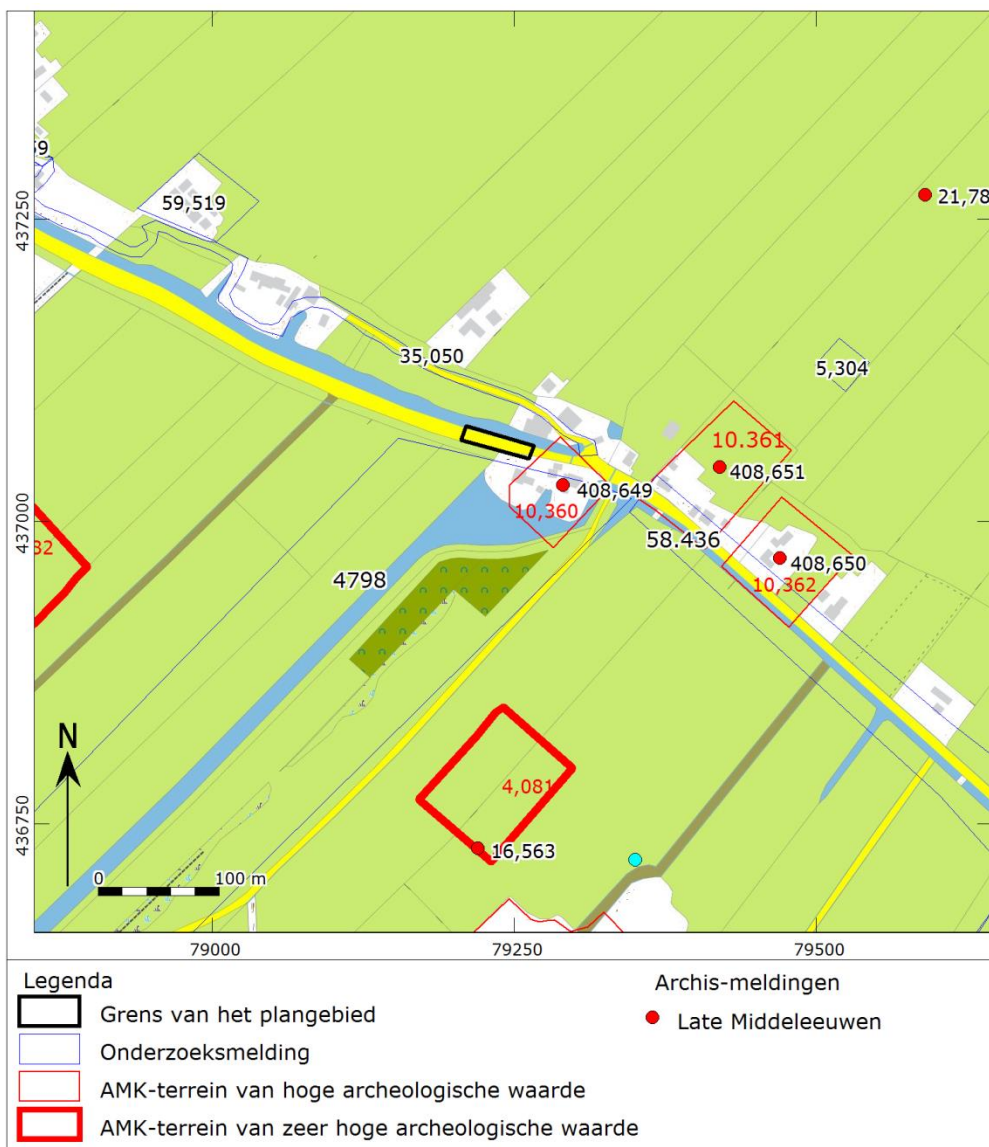
Op het Actueel Hoogtebestand Nederland is duidelijk zichtbaar dat de weg Zuidbuurt een dijk is. De NAP hoogte van de dijk is 0,02 m –NAP en de NAP-hoogte van het lagere, zuidelijke deel van het plangebied is 1,815 m –NAP. De dijk is ca. 1,8 m hoog.²²

²² <http://ahn.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=c3c98b8a4ff84ff4938f8afe7cc106e88>

3.4 De bekende archeologische gegevens uit het onderzoeksgebied

Tijdens het onderzoek naar de bekende archeologische gegevens binnen het onderzoeksgebied zijn de volgende (hoofd)bronnen gebruikt:

- Archeologische verwachtingen en waardenkaart van de gemeente Maassluis²³
- Archeologisch InformatieSysteem (ARCHIS 3)²⁴
- Informatie van lokale amateur-archeologen (AWN afdeling Helinium)

Afb. 5 Overzicht van de bekende archeologische waarden binnen het onderzoeksgebied.

²³ Visser et al. 2012, Visser et al. 2015

²⁴ <http://test.zoeken.cultureelerfgoed.nl/#/all/search>

Direct ten zuiden van het plangebied is het onderzoeksgebied van het recreatiegebied Maassluis-Oost. In dit gebied is waarschijnlijk in de jaren '90 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. In het rapport werd geadviseerd de hierbij gevonden archeologische vindplaatsen planologisch te beschermen.²⁵

Op ongeveer 10 m ten oosten van het plangebied is een AMK-terrein met een hoge waarde in Archis aangegeven. Op deze locatie is een huisterp uit de Late Middeleeuwen aangetroffen.²⁶ Binnen het onderzoeksgebied bevinden zich nog twee van dergelijke huisterpen, AMK-terreinen met een hoge waarde, op ca. 100 m en 180 m ten oosten van het plangebied.²⁷ Op 210 m ten zuiden van het plangebied is een huisterp uit de Late Middeleeuwen aangetroffen, dit is een AMK-terrein met een zeer hoge waarde.²⁸

Op ongeveer 50 m ten noorden van het plangebied is een archeologische bureauonderzoek en cultuurhistorisch onderzoek uitgevoerd langs de Zuidbuurt. Dit onderzoek is uitgevoerd in het kader van toekomstige dijkversterkingswerkzaamheden. Meerdere mogelijke werkzaamheden zijn onderzoek, van het aanbrengen van een teensloot tot het plaatsen van een damwand. Het plangebied valt in sectie C van het onderzochte gebied. In deze sectie werd geadviseerd om, als een teensloot gegraven werd, archeologisch booronderzoek uit te voeren. Voor het plaatsen van een damwand was volgens het rapport geen nader archeologisch onderzoek noodzakelijk.²⁹

Op ongeveer 100 m ten oosten van het plangebied is een bureau- en booronderzoek uitgevoerd ten behoeve van de aanleg van de Blankenbergstunnel. Het deel van het onderzochte gebied wat binnen het onderzoeksgebied valt is een inrit van deze nieuwe infrastructuur. In Archis zijn geen verdere onderzoeksgegevens vermeld.³⁰

Op ca. 250 m ten noordoosten van het plangebied is een booronderzoek uitgevoerd. Op dit terrein is hierbij een archeologische vindplaats uit de IJzertijd aangetroffen. In Archis zijn geen verdere onderzoeksgegevens vermeld.³¹

²⁵ Onderzoeksmelding 4798

²⁶ AMK-terrein 10360 en waarneming 408649

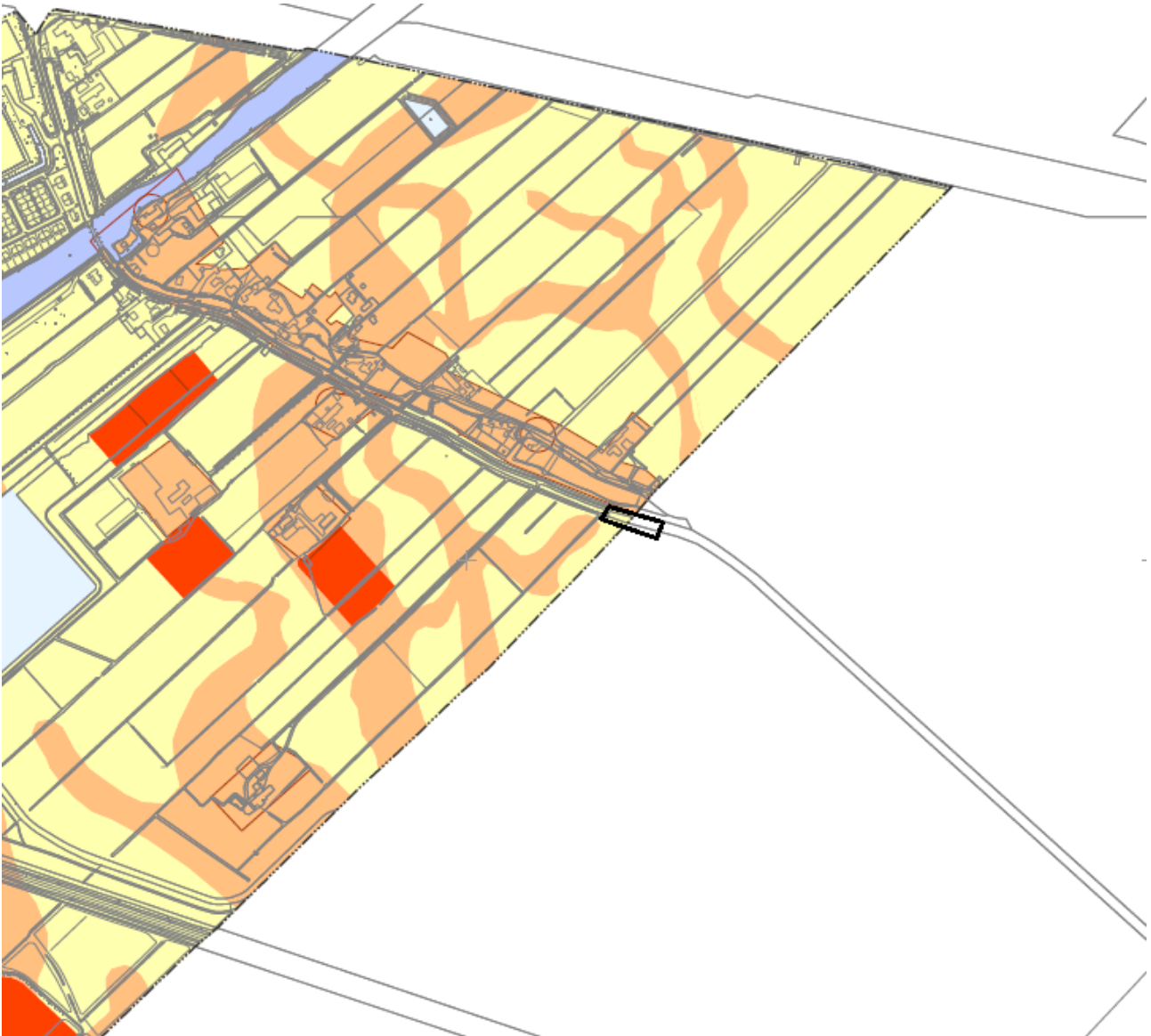
²⁷ AMK-terreinen 10361 en 10362, waarnemingen 408651 en 408650

²⁸ AMK-terrein 4081 en waarneming 16563

²⁹ Onderzoeksmelding 35050, Visser en Gouw 2009

³⁰ Onderzoeksmelding 58436

³¹ Onderzoeksmelding 5304

Afb. 6 Locatie van het plangebied op de archeologische waarden en verwachtingenkaart van de gemeente Maassluis. De gele gebieden hebben een middelhoge archeologische verwachtingswaarde. De donkere gebieden een hoge archeologische verwachtingswaarde.

Het deel van het plangebied wat in de gemeente Maassluis ligt heeft op de waarden en verwachtingenkaart van de gemeente Maassluis een middelhoge archeologische verwachtingswaarde. Op de cultuurhistorische inventarisatiekaart van de gemeente Maassluis is de dijk langs de Zuidbuurt als historische dijk gekarteerd.³² In de gemeente Vlaardingen zijn de archeologische verwachtingswaarden verwerkt in bestemmingsplannen, in dit geval bestemmingsplan 'Buitengebied West'. Voor de beleidsregels van dit bestemmingsplan zie het hoofdstuk 'Beleid'.

³² Visser et al. 2012, Visser et al. 2015

3.5 Historische situatie van het plangebied

Tijdens het onderzoek naar de bekende archeologische gegevens binnen het onderzoeksgebied zijn de volgende (hoofd)bronnen gebruikt:

- Bonnekaarten uit 1894 tot en met 1926³³
- Kaart van Kruikius en Kruikius uit 1712³⁴
- Kadastrale minuut en de Oorspronkelijke aanwijzende tafel (OAT) uit 1811-1832³⁵
- Ontgonnen Verleden³⁶
- Topografische kaarten uit en 1936 tot en met 1995³⁷

Afb.7 Het plangebied op de kaart van Kruikius en Kruikius uit 1712. Deze kaart is oostgericht.

³³ Bureau Militaire Verkenningen 1894-1926

³⁴ Kruikius en Kruikius 1712

³⁵ Kadaster 1811a, 1811b

³⁶ Haartsen 2009

³⁷ Topografische Dienst Nederland 1939-1995

De Zuidbuurt is een oude ontginningsbasis die waarschijnlijk uit de 12^e eeuw dateert.³⁸ Op de kaart van Kruikius en Kruikius uit 1712 is het plangebied als niet bebouwd weergegeven. De Zuidbuurt is als weg gekarteerd. Ten oosten van het plangebied is een molen en een dam weergegeven, de Barlemolen en ZuijtBuurtseDam. Waarschijnlijk werd een groot deel van het oppervlaktewater met behulp van de molen in de boezem langs de Zuidbuurt gepompt.

Op de kadastrale minuutkaart uit het begin van de 19^e eeuw maakt het hele plangebied deel uit van de Zuijtbuurtsche Weg. Deze weg is op de Bonnekaart van 1894 voor het eerst als een dijk afgebeeld. Waarschijnlijk is echter de dijk al ouder; het boezemwater ten noorden van de Zuidbuurt zou anders weg hebben kunnen vloeien. Waarschijnlijk is het land ten zuiden van het plangebied steeds meer ingeklonken na de Late Middeleeuwen. De dijk is waarschijnlijk daarom meerdere malen opgehoogd geweest om het boezemwater tegen te houden.³⁹

Op de Bonnekaart van 1926 is de ingang naar het weiland in het westen van het plangebied afgebeeld. Op de Bonnekaarten is ook al een woning of schuur op de locatie van de Zuidbuurt 20a afgebeeld.

Afb. 8 Het plangebied op de Bonnekaart uit 1913.

³⁸ Bult et al. 2013

³⁹ Haartsen 2009

Op de topografische kaart van 1939 is ten oosten van het plangebied een motorgemaal gekarteerd. Op deze Topografische kaart is de weg Zuidbuurt een verharde weg. Afgezien van de asfaltering van de weg is de situatie het plangebied sindsdien nauwelijks veranderd.

3.6 Gespecificeerde archeologische verwachting

In de ondergrond van het plangebied kunnen op meerdere niveaus archeologische waarden aanwezig zijn:

In de top van het Laagpakket van Wormer kunnen archeologische waarden uit het Neolithicum aanwezig zijn. Een mogelijke vindplaats manifesteert zich waarschijnlijk als een archeologische laag, een humeuze, ontkalkte laag met op dit niveau kleine fragmenten aardewerk, vuursteen en houtskool.

In de top van de Hollandveenlaag kunnen archeologische resten aanwezig zijn uit de IJzertijd. Mogelijke archeologische resten op dit niveau zijn organische voorwerpen (houten bouwwerken of gebruiksmiddelen), aardewerk en houtskool.

In het Laagpakket van Walcheren kunnen archeologische waarden uit de Romeinse tijd of de Vroege Middeleeuwen aanwezig zijn. Deze waarden manifesteren zich als een archeologische laag met op dit niveau als archeologische indicatoren, kleine fragmenten aardewerk, houtskool en bouwmaterialen. Dit niveau bevindt zich waarschijnlijk direct onder een relatief dunne veenlaag.

In de top van de dekafzettingen van het Laagpakket van Walcheren en in de basis van de dijk kunnen archeologische waarden aanwezig zijn uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd. De mogelijke ophogingslagen in de top van de dijk dateren waarschijnlijk uit de Nieuwe tijd. Archeologische waarden worden verwacht in een opgebrachte laag en manifesteren zich door kleine fragmenten bouw materiaal en aardewerk. Waarschijnlijk is door het verder ophogen van de dijk de onderliggende niveaus ineengedrukt.

3.7 Effect van de voorgenomen ingreep op de verwachte waarden

Het opbrengen van grond zal de onderliggende niveaus mogelijk verder ineendrukken. Gezien de maximale dikte van 50 cm van dit pakket zal dit effect beperkt blijven.

De kleikist wordt tot ca. 1 m -mv uitgegraven. Omdat de dijk minimaal ca. 1,4 hoog is kan hierbij de basis van de dijkophoging met mogelijke archeologische resten uit de Late Middeleeuwen en/of de Nieuwe tijd geraakt worden. Mogelijke ophogingslagen uit de Nieuwe tijd in de top van de dijk zullen door deze ingreep verstoord worden in een strook met een breedte van maximaal 50 cm.

3.8 Conclusie

Zijn er mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig en zo ja, wat is de gespecificeerde archeologische verwachting?

In het plangebied kunnen op meerdere niveaus archeologische waarden aanwezig zijn. In de top van het Laagpakket van Wormer kunnen archeologische waarden aanwezig zijn uit het Neolithicum. In de top van het Hollandveen kunnen archeologische resten uit de IJzertijd aanwezig zijn. In het Laagpakket van Walcheren kunnen direct onder een veenlaag archeologische waarden uit de Romeinse tijd of de Vroege Middeleeuwen aanwezig zijn. In de top van het Laagpakket van Walcheren en in de basis van de dijk kunnen archeologische waarden uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd aanwezig zijn.

Als er mogelijke archeologische waarden aanwezig zijn;

Worden de verwachte archeologische waarden bedreigd door het uitvoeren van de voorgenomen ingreep in het plangebied?

Het opbrengen van grond aan de zuidzijde van de dijk heeft een gering effect op mogelijke archeologische waarden. Tijdens het uitgraven van de kleikist tot 1 m -mv kan het potentiële niveau in de basis van de minimaal 1,4 hoge dijk uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd geraakt worden. Eventuele ophogingslagen uit de Nieuwe tijd in de dijk zullen in een strook van 0,5 m breed verstoord worden. Dit betekent dat deze lagen deels verstoord worden maar dat het grootste deel van de mogelijke ophogingslagen intact zal blijven.

Is het plangebied voldoende onderzocht?

Het plangebied is voldoende onderzocht omdat de geplande ingrepen een gering effect hebben op de mogelijke archeologische waarden in de ondergrond. De mogelijke ophogingslagen in de top van de dijk worden doorsneden maar omdat dit slechts een relatief dunne strook betreft blijft de archeologische informatie uit deze lagen grotendeels behouden.

Als de mogelijke archeologische waarden bedreigd worden en het plangebied nog niet voldoende is onderzocht;

Welke vorm van archeologisch onderzoek is de beste manier om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om tot een selectiebesluit te komen?

Het plangebied is voldoende onderzocht.

4 Advies

IVO·B, Allround Archeologie adviseert om het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Er kunnen echter nog archeologische resten in het plangebied aanwezig zijn. Als in het plangebied archeologische resten aangetroffen worden is het verplicht deze te melden bij het bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

De gemeente Maassluis heeft geadviseerd om in het plangebied tijdens het uitgraven van de kleikist archeologische waarnemingen toe te staan, door bijvoorbeeld plaatselijke amateur-archeologen of door de gemeentelijke adviseur van de gemeente Maassluis. Het is daarbij van belang dat de gemeente tijdig op de hoogte wordt gebracht van de aanvangsdatum van het graafwerk (Dhr. Van der Vliet, J.van.der.vliet@maassluis.nl).

Literatuur

- Alterra. 2009. "Digitale Geomorfologische Kaart van Nederland." .
- Berendsen, H.J.A. 2004. *De vorming van het land, inleiding in de geologie en geomorfologie*. Assen: Van Gorcum en Comp B.V.
- Bult, E.J., H. Groenendaal, J. Moerman, P. van Oord, and F. van Ooststroom. 2013. *Historie en landschap van de Aalkeet-Binnenpolder, Aalkeet-Buitenpolder, Broekpolder, Foppenpolder en Vlietlanden*. Stichting Midden-Delfland is Mensenwerk.
- Bureau Militaire Verkenningen. 1894. "Bonnekaart, 500, Brielle." .
- Haartsen, A.J. 2009. *Ontgonnen Verleden, regiobeschrijvingen Provincie Zuid-Holland*. Rapport DK nr. 2009/dk-116-i. Ede: Directie Kennis.
- Hageman, B.P. 1975. "Geologische Kaart van Nederland, Blad 37 West Rotterdam." . Haarlem: Rijks Geologische Dienst.
- Kadaster. 1811a. "Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel, Gemeente Maasland, Sectie D, Blad 03." .
- . 1811b. "Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel, Gemeente Maasland, Sectie G, Blad 02." .
- Kruikius, N., and J. Kruikius. 1712. "Overzichtskaart 't Hooge Heemraedschap van Delflant." . Delft.
- De Mulder, E.F.J., M.C. Geluk, I. Ritsema, W.E. Westerhoff, and T.E. Wong. 2003. *De Ondergrond van Nederland*. Geologie van Nederland deel 7.
- SIKB. 2010. *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) Landbodems*. Gouda.
- Stichting voor Bodemkartering. 1983. "Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000 Blad 37 west Rotterdam." . Wageningen.
- Topografische Dienst Nederland. 1939. "Topografische kaart van Nederland, blad 37D, Schaal 1:25.000." .
- Visser, C.A., and M.P.J. Gouw. 2009. *Kadeverbetering langs de Zuidbuurt in de Aalkeet-Buitenpolder, gemeente Maassluis, een bureauonderzoek en een veldbezoek t.b.v. de archeologische verwachting en het cultuurhistorische beeld*. Vestigia-rapport V628. Amersfoort.
- Visser, C.A., R. Schrijvers, B. Brugman, M.K. Boonstra, P. Deunhouwer, and W.A.M. Hessing. 2012. *Archeologische beleidskaart gemeente Maassluis, toelichting op de totstandkoming van de kaart en de koppeling met de ruimtelijke ordening (planregels)*. Vestigia-rapport V682. Amersfoort.
- Visser, C.A., R. Schrijvers, and R.M. van Heeringen. 2015. *Actualisatie archeologische beleidskaart van de gemeente Maassluis (2014)*. Vestigia-rapport V1228. Amersfoort.
- Vos, G.A. 1984. *Bodemkaart van Nederland, Toelichting bij kaartblad 37 West Rotterdam*. Wageningen: Stichting voor bodemkartering.
- Vos, P.H., and Weerts, H. 2011. *Atlas van Nederland in het Holoceen*. Amsterdam: Uitgeverij Bert Bakker.

Geraadpleegde Websites

<http://ahn.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=c3c98b8a4ff84ff4938fafe7cc106e88>

<http://www.dinoloket.nl/ondergrondmodellen/>

<http://www.ruimtelijkeplannen.nl>

<http://test.zoeken.cultureelerfgoed.nl/#/all/search>

<http://www.watwaswaar.nl>

Overzicht van de archeologische perioden

Periode	Begin	Eind
Paleolithicum	Vroeg	250.000 BP
	Midden	250.000 BP
	Laat	35.000 v. Chr.
Mesolithicum	Vroeg	9.700 v. Chr.
	Midden	8.400 v. Chr.
	Laat	6.450 v. Chr.
Neolithicum	Vroeg	5.300/4.900 v. Chr.
	Midden	4.200 v. Chr.
	Laat	2.850 v. Chr.
Bronstijd	Vroeg	2.000 v. Chr.
	Midden	1.800 v. Chr.
	Laat	1.100 v. Chr.
IJzertijd	Vroeg	800 v. Chr.
	Midden	500 v. Chr.
	Laat	250 v. Chr.
Romeinse tijd	Vroeg	15 v. Chr.
	Midden	70 n. Chr.
	Laat	270 n. Chr.
Middeleeuwen	Vroeg A	450 n. Chr.
	B	525 n. Chr.
	C	725 n. Chr.
	D	900 n. Chr.
	Laat A	1050 n. Chr.
	B	1250 n. Chr.
Nieuwe Tijd	A	1500 n. Chr.
	B	1650 n. Chr.
	C	1850 n. Chr.